

בשר בביתו ביו"ט

אליעזר דיינה, ediena@torontotorah.com

שיעור זה נמסר לעילוי נשמת סבי יואל עמנואל בן דוד זכרוננו לברכה

א. עבודת הקודש להרשב"א בית מועד שער ב אות לב (סימן ד)

כשהן מחלקין למחר לא יחלקו בפייס, שאין מפייסין ביום טוב כמו שאין מפייסין בשבת. וכן אין מחלקין במשקל שאין משגיחין ביום טוב בכף מאזנים כל עיקר, ואפילו להניח אדם בשר בביתו במאזנים לא לשקול אלא לשמרו מן העכברים אסור. במד"א במאזנים התלוין בטבעת שתולין אותן בה כששוקלין, לפי שנראה שנותנו לשקול כדרך שהוא עושה בחול.

ב. חידושי הרשב"א כאן

אמר רב יהודה אמר שמואל אפילו לשמרו מן העכברים. ואפשר לי לומר דלא אסרו לשקול אלא בלוקח מן הטבח ואי נמי בשותפין הבאין לחלוק ביניהם כר' חייא ור"ש ב"ר שזא כעובדין דחול אבל לשקול בתוך ביתו לדעת כמה יבשל מותר שכן אדם עושה בתוך ביתו. והכי משמע בירושלמי דגרסינן התם תני רשב"ג אומר אף מפייס אדם את עצמו בליטרא לידע כמה הגיע לו כי הא דר' מונא זבין חרובין דשמטתה ואתא ושאל לר' חזקיה וא"ל נהגין רבנן כהדא דרשב"ג, ומיהו בגמרין לקמן בשלהי פרקין לא משמע הכי שהרי אמרו א"ר ירמיה בר אבא אמר רב האשה מודדת קמח ונותנת לתוך עיסתה ושמואל אמר אסור ותנא דבי שמואל מותר ואמר אביי השתא דאמר שמואל אסור ותנא דבי שמואל מותר [שמואל] הלכה למעשה אתא לאשמעינן דאסור, ומיהו אפשר דהלכה כרב ורב אפילו למעשה שרי, והא דירושלמי מסייע למאן דפסק כרב ואפילו למעשה שהרי אמרו דרבנן נהגין בה כרשב"ג.

ג. ירושלמי כאן (פרק ג הלכה ו)

תני רשב"ג אומר אף מפייס הוא אדם את עצמו בליטרא לידע מה הגיע לו כהדא רבי מנא זבן חרובין דשמיטה אתא שאל לרבי חזקיה א"ל נהגין רבנן כהדא דר"ש בן גמליאל

ד. קרבן העדה שם

אף מפייס וכו'. לאחר שחלקו מותר האדם לשקול לעצמו לפייס דעתו לידע כמה הגיע לחלקו: זבן חרובין. של שביעית ותנן אין מוכרין פירות שביעית לא במדה ולא במשקל: אתא שאל לרבי חזקיה. אם מותר לשקלן אחר שלקחן באכסרא: א"ל. נהגו חכמים כהא דרשב"ג לשקלן לעצמו בביתו ביו"ט וה"ה בשביעית:

ה. טור אורח חיים סימן תק

כתב הרשב"א לכאורה נראה דכל זה לא איירי אלא בלוקח מן הטבח או בשני שותפין שחולקין ביניהם אבל לשקול בביתו לידע כמה יבשל מותר ומיהו גבי מדידת קמח משמע דאפילו בביתו נמי אסור

ו. בית יוסף שם אות ב

כתב הרשב"א (חי' ד"ה אמר רב יהודה) לכאורה נראה דכל זה לא מיירי אלא בלוקח מן הטבח וכו'. מהירושלמי (פ"ג ה"ו) נראה כדברי הרשב"א שהרי כתב המרדכי בפרק אין צדין (סי' תרפו) ירושלמי מפייס אדם עצמו בליטרא לידע כמה הגיע לו פירוש אע"פ שאמרו אין משגיחין בכף מאזנים לא אמרו אלא לטבח אבל לבעל הבית אם יחפוץ לידע כמה הגיע לחלקו שרי לשקול שכן דרך בעל הבית להיות מונה עכ"ל: ולי נראה דתלמודא דידן לא סבר הכי דהא איפליגו רב ושמואל (שם כט.). במודדת קמח לעיסתה ומשמע דבמודדת בתוך ביתה איפליגו ואפילו רב לא שרי אלא כדי שתטול חלה בעין יפה אבל היכא דלא שייך האי טעמא רב נמי אסר וזהו שכתב רבינו ומיהו גבי מדידת קמח משמע דאפילו בביתו נמי אסור וגם מדאמרין בפרק אין צדין (שם) הנחתום מודד תבלין ונותן לתוך הקדירה כדי שלא יקדיח תבשילו משמע הא אי לאו חששא דשמא יקדיח תבשילו אסור לו למדוד אע"ג דתוך ביתו הוא מודד והוא הדין דלשקול נמי אסור דמאי שנא הילכך נראה שאין לסמוך על הירושלמי הזה: והגאון מהר"י אבוהב ז"ל כתב על מה שהקשה רבינו ממדידת קמח דשאני התם שהיה יכול לעשותו מערב יו"ט מה שאין כן בבשר אם שחטה ביו"ט ומפני כך לא גזרו אפילו כשהיה לו בשר מערב יום טוב ועוד שהרשב"א סובר כסברת המתיר למדוד קמח ביו"ט עכ"ל ואינו נראה בעיני דקמח נמי הא אפשר שלא היה לו בערב יו"ט ולקחו ביו"ט ונמצא שאין חילוק בינו לבשר ועוד דלפי דברי הרב קשה מה ראו להתיר בנשחט מערב יו"ט משום נשחט ביו"ט ואדרבה הוי להו למיסר בנשחט ביו"ט אטו נשחט מערב יו"ט ומה שכתב שהרשב"א סובר כסברת המתיר למדוד קמח ביו"ט לפי מה שכתבתי לא שייך למידיחי הכי שהרי הוכחתי דאפילו למאן דשרי למדוד קמח ביו"ט משמע דהיכא דלא שייך טעמא דתטול חלה בעין יפה מודה דאסור למדוד:

ז. ב"ח שם אות ג

כתב הרשב"א לכאורה וכו'. גם במרדכי בפרק אין צדין כתב בשם הירושלמי דמותר לבעל הבית לשקול אם יחפוץ לידע כמה הגיע לחלקו שכן דרך בעל הבית להיות מונה ומשם למד הרשב"א ז"ל דבשוקל בביתו לידע כמה יבשל נמי מותר מטעם זה שכן דרך בעל הבית להיות מונה כדתנן נמי התם (כט ב) הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי ביצים או אגוזים במנין שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו שלא החמירו על בעל הבית לשנות דרכו ביו"ט לקלקל עניינו כיון דלא מוכח דמשום דמים הוא דמדכר מנין ומשקל אלא שכך צריכין וכן פירש הר"ן לשם: ומה שהשיג רבינו וכתב ומיהו גבי מדידת הקמח משמע דאפילו בביתו נמי אסור. נ"ל ליישב דלמאי שכתבתי דטעמו של הרשב"א מפני שכך דרך בעל הבית להיות מונה (טו ב ד"ה מתני') א"כ במדידת הקמח הדבר ידוע שאין דרכה של אשה להיות מודדת קמח דאדרבה דרכה ללוש עיסה מרובה בבת אחת מפני שהפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא אלא דוקא ביו"ט שטוב יותר למעט באפיייה מפני שאסור לאפות פת מרובה לפיכך היא מודדת כמה היא צריכה ליו"ט או כדי שלא תפחות משיעור חלה ושתטול חלה בעין יפה מדידה זו כיון שאין דרכה בכך מידמא כמוודד למקח וממכר ואסורה ביו"ט והיינו נמי טעמא דנחתום דמודד תבלין ונותן לתוך קדירתו כדי שלא יקדיח תבשילו שכך דרך הנחתום להיות מודד בתוך ביתו כדי שלא יקדיח תבשילו אבל אי לאו חששא דשמא יקדיח לא היה דרכו בכך להיות מודד בתוך ביתו ונמצא שכשהוא מודד מיחזי כמוודד למקח וממכר והוא אסור ובוזה נסתלקה גם השגת ב"י כנ"ל ליישב דברי הרשב"א ומ"מ לענין מעשה ראוי להחמיר:

ח. דרישה שם אות א

...ולו נראה דלא שייך למידחי משום הכי דשפיר יש לחלק בין בשר לקמח דבבשר התיירו לשחוט ביו"ט אע"ג דיכול לשחוט מערב יו"ט משום דבשר השוהה הוא מפגי טעמו ומפני כך מותר לשקול בביתו אבל קמח [ש] יכול לעשותו מערב יו"ט אע"ג שלקה ביו"ט אסור למדוד ומשום הכי התיירו בנשחט מערב יו"ט משום נשחט ביו"ט לפי שהרוב שוחטים ביו"ט מטעם שכתבתי ולא חשו למיעוט השוחטים בערב יו"ט משא"כ בקמח שאפשר לו ליקח בערב יו"ט: גם מה שמדקדק מגמרא דנקט טעמא דרב דמתיר בקמח כדי שתטול חלה בעין יפה משמע אבל היכא דלא שייך האי טעמא רב נמי אסור נראה דלא קשה מידי דס"ל מה דקאמר הטעם כדי שתטול חלה בעין יפה לא קאמר אלא שלא תאמר כיון שמדקדקים כל כך אם כן איכא קפיידא במדידה ואסור על זה קאמר כיון דהקפיידא היא בשביל כדי שתטול חלה בעין יפה משום הכי אין לחוש על הקפיידא והוא הדין מ"ש בנחתום כדי שלא יקדיח תבשילו ולא קאמר ה"ט אלא שלא תאסר כיון שמדקדקים כ"כ במדידה בצמצום משא"כ בשוקל בשר בביתו אין מדקדקים כ"כ א"צ לטעם להתיר כ"כ ודו"ק:

ט. אליה רבה שם אות ח

הנה הב"י ומהר"י אבוהב [שם] וכל אחרונים האריכו לתרץ מה שהקשה הטור על הרשב"א [ביצה כח ע"א ד"ה א"ר יהודה] שפסק להתיר בביתו, ולכך מפקפקים בדין זה. ולענ"ד ברור דמ"ש הטור ומיהו משמע דאסור בביתו הוא סיום דברי רשב"א עצמו, וא"כ גם הרשב"א אסור בביתו, ותדע שהרי פתח ולכאורה נראה וכו'. ויותר תימא על כל גדולים הנ"ל שראיתי בספר עבודת הקודש (דף מ' שם אות לב) שאוסר בביתו, אלא כדאמרן, והניחו לי מקום:

י. חידושי המאירי כאן

...יש מי שאומר שלא נאסרו דברים אלו אלא בטבח שנראה כמוכר במשקל אבל שאר בני אדם מותרין לשקול לעצמן הואיל ואין מתכונין למכור אלא לידע חלק המגיעם כמה הוא והביאווה ממה שאמרו בתלמוד המערב רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מפייס אדם את עצמו בליטרא לידע כמה הגיע לו וגדולי הדור ראיתי שחולקים בה ממה שאמרו למטה שלא תהא אשה מודדת קמח ליתן לתוך עיסתה אלא שאנו כתבנו בה להיתר כמו שיתבאר:

יא. ט"ז שם אות א

ולעד"נ דאין כאן מחלוקת בין הגמרות דמצינו לענין שבת בחשבונות של מה בכך דמותר כר"ש בס"י ש"ו ס"ו דמותר לחשוב כמה פרע שכר לפועליו כיון שאין לו נפקותא בכך ה"נ בירושלמי דמותר לחשוב כמה הגיע לחלקו:

יב. פרי מגדים (משבצות זהב) שם

אסור. עיין ט"ז. מסיק כפסק המחבר דבביתו נמי אסור, וירושלמי נמי אסור, ומפיס, היינו משער בדעתו בליטרא, כלומר משער באומד כמה ליטרא הגיע לו, וחשבון של מה בכך שרי, הא לשקול ממש אסור בביתו. ועיין בירושלמי פרק אין צדין הלכה ו', "מפייס" בב' יודין, להפיס דעתו, ג"כ ("ל") [יש לפרש] כך ומיהו מהא דר' מנא זבין חרובין בשביעית, משמע לכאורה דהיה שוקל ממש בביתו, יע"ש.

יג. ביאור הלכה שם סעיף ב

בביתו - עיין בטור וב"י מה שהאריך ע"ד הרשב"א שרצה להתיר בשוקל בביתו ונדחקו מאוד בפירוש דברי הרשב"א וכנראה לא היה לפני הב"י חידושי הרשב"א על ביצה כי שם מבואר דמתחלה רצה הרשב"א להקל והביא לראיה דברי הירושלמי אח"כ תלה לדין זה בהא דמודדת אשה קמח בביתה עיי"ש בדף כ"ח ובדף כ"ט גבי מודדת אשה אכן בעבוה"ק מסקנתו להחמיר וזהו כוונת הטור בסוף ומיהו וכו'.